

RASTE PRITISAK DA SE ESDAUN ODREKNE SVOJIH "IMPERIJALNIH" MOCI

Author: [IWPR Balkans](#)

U medjunarodnoj zajednici oseca se sve veca nelagodnost zbog ovlascenja Visokog predstavnika u Bosni koja ne podlezu kontroli i pozvanju na odgovornost.

Udruzenje Bosna i Hercegovina 2005 ima spremne planove za konferenciju Dejton II. Sledeceg oktobra, jednu deceniju posle medjunarodne vojne i diplomatske intervencije kojom je okoncan rat u Bosni, ova sarajevska grupacija ce pozvati strucnjake za drzavnu upravu i lidere nadlezne za donosenje odluka sirom sveta da dodju u Zenevu.

Kristof Solioz, izvrsni direktor asocijacije, ciji je cilj promovisanje razvoja politike kroz istrazivanje i debatu, nema nikakvih sumni u pogledu glavnog cilja konferencije koja ce se odrzati pod nazivom "Deset godina posle Dejtona i dalje".

"Ured viskog predstavnika trebalo bi da bude zatvoren do kraja 2005. godine, i da prenese vecinu svojih nadleznosti na lokalne vlasti", izjavio je za IWPR.

Dejtonski mirovni sporazum, iniciran 21. novembra 1995. u vojnoj bazi Sjedinjenih Drzava u Ohaju, i potisan tri sedmice kasnije u Parizu, imenovao je sefa Ureda visokog predstavnika, OHR, kao "najvisu instancu na terenu za tumacenje ovog sporazuma o civilnoj implementaciji mirovnog sporazuma". Da li ce pozivi koji stizu iz Zeneve naici na odobravanje Pedija Esdauna, Visokog predstavnika od proleca 2002. godine, drugo je pitanje.

On je odbacio pozive da se organizuje jos jedna runda medjunarodnih pegovora da bi se diskutovalo o buducnosti bosanskih institucija, kao i o njegovoj funkciji. "Nema govora o Dejtonu II", izjavio je za IWPR u nedavno datom intervjuu.

Bivsi lider britanskih liberalnih demokrata u nacelu ipak prihvata opstu strategiju davanja vecih ovlascenja lokalnim institucijama, i navodi "potrebu izvlacenja iz ove naglaseno intervencionisticke uloge koju sada imamo i prebacivanja nadleznosti na lokalne vlasti".

Za IWPR je izjavio: "Videcete da ce doci do smanjena teritorije na kojoj se mogu koristiti ovlascenja Visokog predstavnika. Besmisleno je govoriti Bosancima, 'Morate preuzeti veca ovlascenja, ali mi ih vam nikada necemo dati', pa moramo pripemiti ovaj prenos i na nasoj strani".

Esdaun je dobio ovlascenja od Saveta za implementaciju mira, PIC, koji cini 50 zemalja odgovornih za nadgledanje Dejtonskog posrazuma. Odluke Visokog predstavnika su tako, bar teorijski, pod kontrolom medjunarodne zajednice, i podlozne reviziji od strane Ustavnog suda Bosne i Evropskog suda za ljudska prava.

Ali, u praksi, PIC ne kontrolise njegove odluke, niti je odredio bilo kakva pravila za kontrolu koriscenja takozvanih bonskih prava. Ova prava su data Visokom predstavniku na konferenciji PIC u Bonu u decembru 1997. godine, posle dve godine gotovo potpunog izostajanja politickog napretka u Bosni.

Zapravo, bonska prava omogucuju Esdaunu da smenjuje predsednike, premijere, sudije i gradonacelnike bez obaveze da dozvoli reviziju svojih odluka. U junu, na primer, Esdaun je smenio 59 zvanicnika iz srpskog

entiteta u Bosni, Republike Srpske, RS, zbog nepostovanja Dejtonskog sporazuma.

Osim toga, funkcija mu daje pravo veta na kandidate za ministarske položaje bez obaveze da javno prezentuje bilo kakve dokaze. Takođe, ima pravo da nameće zakone i stvara nove institucije bez obaveze da bosanskim poreskim obveznicima prezentuje procenu troškova.

Volfgang Petric, Visoki predstavnik u periodu između 1999. i 2002, izjavio je da bosna prava Ureda visokog predstavnika treba smanjiti, zbog nedostatka kontrole i balansa i odsustva mehanizama pozivanja na odgovornost.

“Glavni cilj 1997. godine bila je zaštita tada slabasne države Bosne i Hercegovine od gangstera i drugih destabilizujućih elemenata”, izjavio je za IWPR. “Ali, posto je od tada zabeležen veliki napredak na polju politike, trebalo bi da postepeno suzavamo ta ovlašćenja i, što je najvažnije, uvodimo kontrolne mehanizme, koji više nisu u rukama Visokog predstavnika.”

Doris Pak, šef delegacije EU parlamenta u Jugoistočnoj Evropi, slaže se sa takvim stavom. “Visoki predstavnik treba da ostane u BiH još neko vreme, (ali) ne bi trebalo da koristi sva ovlašćenja koja su mu data”, izjavila je za IWPR.

Diplomate u Sarajevu smatraju da bi ovaj model – neka vrsta “ublaženog Bona”- mogao biti sledeći korak u transformaciji uloge Visokog predstavnika, koji je od 2002. godine istovremeno i Specijalni predstavnik EU za Bosnu i Hercegovinu.

Prošle godine, uticajni berlinski ekspertski tim, Evropska inicijativa za stabilnost, ESI, doveo je u pitanje demokratski legitimitet Ureda visokog predstavnika.

U izveštaju pod naslovom “Nevolje evropskog Radzastana” autori tvrde da Esdaun rutinski koristi imperijalističke metode upravljanja slične onima koje su britanski guverneri primenjivali u Indiji u 19. veku.

Dzulijan Brejtvajt, koji je bio šef Esdaunovog ureda za komunikacije u to vreme, odbacio je izveštaj ESI kao primer “neodgovornog senzacionalizma”. Pozalio se da tim izveštajem “nije učinjeno ništa da bi se pomoglo da Bosna postane održiva evropska demokratija”.

Ipak, u intervjuu datom IWPR, Esdaun je priznao da će sa približavanjem Bosne potpisivanju Ugovora o stabilizaciji i asocijaciji sa Evropskom unijom njegov naslednik morati sve manje da koristi ovlašćenja koja su mu data.

“Medjunarodna zajednica će se sa pozicije upravljača u procesu pomeriti na poziciju partnera u procesu”, rekao je Esdaun.

Tvrdeći da se poslednjih meseci uzdržavao od korišćenja “velikog dela teritorije na kojoj su bosna prava bila upotrebljavana”, dodao je, “ja želim da ih manje koristim, kao što se vidi iz broja intervencija – 69 prve godine, 36 u drugoj, tri u prošloj godini.”

“Necu skrivati činjenicu da više nego neki drugi zvaničnici verujem da mora doći do promene”, kaže on.

Mada ima neslaganja oko rokova u kojima bi moglo doći do smanjivanja Ureda visokog predstavnika, sve veći broj diplomata u Sarajevu se zalaze za prenošenje većih ovlašćenja na lokalne institucije.

Pre održavanja sednice upravnog komiteta PIC, zakazane za početak decembra, jedan zapadni ambasador u Sarajevu sažeto je opisao ove rasprave kao nadvlačenje između onih koji su nestrpljivi da vide brzi napredak i onih koji su zadovoljni postojećim stanjem.

“Ima ljudi koji žele da zaljuljaju camac i ima onih koji žele da se drže mirnih voda”, izjavio je ovaj diplomatski izvor.

Očekuje se da će na ovom skupu biti vodjeni razgovori o budućem usmerenju Ureda visokog predstavnika u narednoj godini.

Pretpostavljajući da će Bosna, kao što je planirano, ispuniti dva svoje ciljeve (koji su također ciljevi međunarodne zajednice) – otpočinjanje pregovora o Ugovoru o stabilizaciji i asocijaciji sledećeg proleća i priključivanje NATO programu Partnerstva za mir – čini se verovatnim da će se camac Visokog predstavnika uskoro zaista zaljuljati.

Markus Bikel boravi u Sarajevu kao dopisnik sa Balkana za Austrijsku novinsku agenciju i novine Der Tagesspiegel

Focus: Balkans: Regional Reporting & Sustainable Training

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/raste-pritisak-da-se-esdaun-odrekne-svojih->